

ETH DIARI

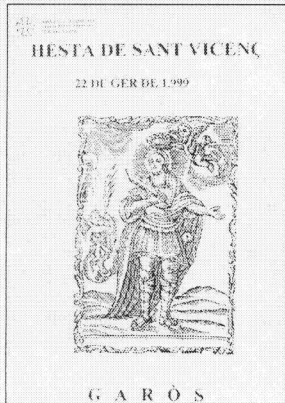
Numerò 14
Dissabte 23 de gèr 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pessetes

UN DIA ENTÀ JOGAR: ERA HÈSTA DE SANT VICENÇ, ETH PATRON DES ESTUDIANTS

Programa

Eth programa dera jornada que siguec diuèrs. Entà començar, un viatge en coche de linha enquia Garòs. Dempús se hec çò que nomentauen ua *grana penjada de programmes e poèsies*, en ua cambra dera escola. Es programmes èren ua sòrta de reclams publicitaris que presentauen era hèsta

mensaus tranquilles, mès que ja pòga pòc, e en tot desinibí-se hègen volar es bricalhs de truèta de truhes e es olives pes aires. Setze mestres e uns ueit pairs, ath delà deth caperan e eth periodista, susvelhauen que toti s'ac mingèssen tot e non treiguèssen, jos cap concèpte, eth cu dera sua cagira.

Objectius dera hèsta

Era directora ère fòrça aucupada, e se bo-tjaue per toti es cornèrs en tot transmèter simpatia e alegria. Nosati auèrem coma guida eth mèstre de Garòs, Jusèp Balagueró, que definie es dus objectius dera hèsta: er arrecuperament des hèstes tradicionaus e eth foment des relacions entre era mainadèra. "Sustot perque aguesta ei ua bona escadença entà que se veiguen alumnes des madeishi nivèus e edats qu'estúdien en pòbles diferents".

Era tradicion ditz que cau passar per cada casa, recitar per exemple ua poèisia e ar-

Tres òmes e totes es autes mèstres hemnes. Diuèrsi estils de comportament e de tractar era mainadèra. Dotze mairs e bèth pair, que coma didie ua mèstra: "es pairs de cada vilatge aqui a on hèm era hèsta mos tracten *a còs de rei*". Eth tracte qu'ère vin Torres Sangre de Toro, Golden Say d'aueràs e cafè de tèrmo. Entre *jeens*, botes e bloses, bèth chandal de color granat tamb eth brodat color auriò dera ZER.

Tanben i auie eth delegat deth sindic, eth baile d'Arties-Garòs; e siguec un moment de fina diplomàcia quan era directora expliquèc com un conde en tot dèder qu'es alcaldes de Naut Aran e d'Es Bòrdes non auien vengut e s'auien excusat: "ei que son senhors tamb fòrça, fòrça trabalh...".

Es prèmis

Era fin de hèsta siguec era balhada de prèmis deth concors de pannèus e poèmes. Un còp hèta era proclamacion e liurament des recompenses, toti sigueren d'acòrd e plan satisfèti que se balhèsse un prèmi generau.

E a trauèrs d'ua nerviosa ringlèra-índia toti es mainades e mainatges qu'arremassèren eth sòn present.

Fin finau e retorn ara carretèra

Eth viatge de tornada siguec nauament en coche de linha. Açò volec dèder: ua estona d'ua longa demora. ¿Ei qu'eth Conselh non pòt abilitar un autobús especiau tara escadença e d'us exclusiu d'aguestes escoles?

Quassevolha excusa ei bona entà en-senhar ara mainadèra a divertí-se en tot recrear eth coneishement e vivència des nòstes tradicions. E era excusa, com cada an, siguec era celebracion, ager, dera hèsta

de Sant Vicenç.

Aguest sant -que totemp mo'lo presenten tamb era vestimenta medievau, cargat d'espases e entorat d'anges protectors- ei ne mès ne mens qu'eth patron des estudiants. Lèu totes es escoles dera Val programèren bèra activitat, des de gimcanes, enquia cantar o recitar poèmes, passant pes obligats dinars collectius, conjugueren lèser tamb era mès blosa tradicion de cultura populara.

Zòna ZER

Era directora dera ZER/Val d'Aran, era mèstra Montserrat Rodríguez, auie trucat ath diari entà convidà-mos a presenciar, gaudir e participar en programa d'actes qu'organisauen es sèt escoles includides en airau ZER "Zòna d'Escoles Ruraus". Es escoles de Salaridú, Gessa, Arties, Garòs, Escunhau, Aubèrt e Es Bòrdes celebrauen amassa St. Vicenç, e aguest viatge era ce-

lebracion siguec ena escola de Garòs. Cent tres mainatges e mainades sigueren es alumnes que i participèren; aumens aguest ei eth cens der alumnat, perque en realitat n'i auie mens, e per exemple, entara ora de dinar non i auie sonque 85 alumnes.

ta. Tot aguest materiau siguec hèt pes mès grani.

Era santa missa siguec aufrida per mossèn Jusèp Quella que, ath delà de mèstre, ei eth rector de Gausac.

E tot just dempús era estèla deth dia, era projeccion dera pellicula *Sólo en casa III*.

Era projeccion siguec ua session de vidèu ena sala d'un otèl. En tot acabar tamb eth dinar conjunt entre alumnes, professors e pairs.

Eth dinar

Com mèrque era tradicion siguec un bon dinar d'afraiment, a on es truhes fregides, es olives, era langoissa, era truèta de truhes, eth hormatge e eth choriço èren eth prumèr plat. Dempús crespèths e pastissi de tot tipe. Tot "banhat" tamb ua excellenta Còca-còla sense cafeïna, limonada e iranjada dera "cuelheta" deth supermercat. Com vedetz enes fòtos, ues esplendides taules que comencèren tamb es sòns co-

ténher ua langoissa que dempús "servirà" tath dinar. Mès s'apròpe Magràs e tà non cansar era gent des cases en tot passar a pelodir, coma tanben se hè en aquera hèsta, aguest viatge que s'an estimat mès non passà-i. E ère cada escola era que portae quauqu'un des ingredients deth dinar.

Es mestres, es pairs e era autoritat

Sòrt que, com mane era tradicion, en aguesta hèsta arrés non s'auie hèt espases de husta pintades de colors e convertits en soldats les auçauen, e en tot hè-les *brandar* cridauen ath cant d'ua carretèra plia de coches que baishauen de Vaquèira: "Visca Sant Vicenç!".■

ES NÒSTI CORSI iuèrn 1999

TALHÈRS DE REFÒRÇ ESCOLAR

- Talhèr de techniques d'estudi
- Eth Talhèr des dissabtes: anglés, déuers, informatica.
- Talhèr de déuers assistits
- Talhèrs de repàs: supòrt de totes es assignatures de primària, ESO e BUP

CORSI DE RECICLATGE ENTÀ PROFESSIONAUS JOENI E ADULTS

- Corsi d'Administracion e gestion deth petit establiment comerciau
- Corsi de Gestion comerciau e atencion ath client
- Corsi d'introduccion ara Union Europèa
- Corsi de Marqueting basic.

Centre d'estudis
VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirenèus

telefon 973 641772

AGENDA COMITAT D'AFRAIRAMENT OCCITANO-CATALAN (CAOC) 1999		
28	gèr	Presentacion en Mataró deth libre d'Esteve Albert Corp <i>Missió i Destí de Catalunya i Occitània</i> , IIau Prèmi Rei en Pere de 1979. Ena sala d'actes dera Caixa Laietana.
30	gèr	En Castras (Occitania). Participacion deth CAOC e estudiants catalans d'occitan en IIau Dictat Occitan.
13/14	hereuèr	En Foish. Actuacion deth grop Escampillem de Girona, en Cercle Occitan de Foish.
21	hereuèr	Montserrat. XXau Renaucion dera Hlama dera lengua catalana.
27/28	hereuèr	Vilafranca de Roèrgue. 14au Festivau de musica occitana. Vrespada tamb dances, tàs 21 ores. Actuacion de 4 grops (La Talvera, Lo Jaç, Mariton e los Garçons, e Pan a Pat). Visita dera vila e castèth de Najac.
18/19	març	Collòqui occitanocatalan en Lhèida. Lengua e economia.
2/5	abriu	Pasca en Cantal. Quate jorns pes soms dera Occitania vèrda deth nòrd.
29/30	abriu	En Limòtges, collòqui Cultura e Economia.
7/10	mai	Visita des occitans de Los Vans entà Barcelona, Poblet, Santes Creus, rota der òli e vrespada musicau occitanocatalana. Visita entà Montserrat, recepcion ena Generalitat e Ajuntament. Visita entath Musèu Dalí de Figueres.
23/24	mai	Congrès der IEO en Tolosa/Besièrs
28/30	mai	Viatge entà Nimes (1r dia). En Vigan, visita entath musèu, estacion de megalits e circ de Navacèla. Vrespada musicau en Vigan. Visita ath Mont Aigual.
19/20	junh	XXI Amassada occitanocatalana des Huècs de Sant Joan en Montsegur.
19/23	junh	IIau Jornades dera Universitat occitanocatalana.
3/4	junhsèg	80au Felibrejada en Jumilhac (Perigord).
10/11	junhsèg	XXVau Festivau d'acordeons en Maçaners.
13	junhsèg	Festivau de Carcassona.
18	junhsèg	XXau Amassada deth Pi des Tres Branques.
25	junhsèg	Corsa per sa lengua, organisat per Lengua Viua, en Vielha.
1	aost	XIIau Pujada entath Pòrt de Salau.
16/21	aost	XXVau EOE (18-20 actuacion catalana).
4/5	seteme	Batalha de ròses e es Ièrles Hormigues.
18/19	seteme	VIIau Amassada de Les e Bossòst.
26	seteme	XIVau Amassada en Panissars. Victòria catalana.
3	octobre	Xau Trobada en Prats de Molló. Aumenatge a Francesc Macià.
8	octobre	XIau Prèmi Batista i Roca en Barcelona.
12	octobre	Collòqui occitanocatalan en Marselha. Cultura e economia.
17	octobre	La Vajol. Aumenatge a Lluís Companys.
6/7	noveme	VIIaus Hèstes populares occitanes en Dunes.
13/14	noveme	54au Amassada der Institut d'Estudis Occitans en Provença.
20/21	noveme	XXXVau Amassada deth CAOC (lòc encara entà determinar: Albi o Rodès).
6	deseme	Decada Jaume I en Montpelhièr.
10/11	deseme	En Dronero, valades d'Itàlia, Collòqui Cultura e Economia.
31	deseme	Fin d'an occitan en Carbona. Grana hèsta de començament deth tresau millènni (cau hèr reserva).

AGENDA

18 ores
Cine Vielha:
Es tres bessoes parlen aranés

23 ores
Cine Vielha:*Mas allá de los sueños.*

23/2 ores Ritmes 'Caribenhs' en Tiffany's. Vaquèira.

TAULÈU D'ANONCIS

anoncis per paraules

telefon 973 641772

(Servici de franc entàs estudiants)

DISTRIBUÏDORS

Cercam personas que volguen préner part en equip de distribuïdors d'ETH DIARI

Auem de besonh ua o dues personas tamb coche pròpri, entà despartir eth diari entre es soscriptors deth país pendent es maitins, cada dia, de dimars a dimenge.

telefon 973 64 17 72

ERA POLEMICA SUS 'JOSU TERNERA' EN PARLAMENT BASC

Xabier Arzalluz considèrè "fantastica" era integracion de 'Josu Ternera' enes institucions

Eth president deth PNV, Xabier Arzalluz, a assolidat que li semble "fantastic" qu'er etarra José Antonio Urrutikoetxea, 'Josu Ternera', s'intègre ena Comission de Drets Umans deth Parlament Basc perque considèrè qu'ei un "saut" enquiara integracion enes institucions.

Arzalluz, en declaracions a TV3, afirmèc qu'eth hèt que 'Josu Ternera' "se sèigue ena Taula de Drets Umans, a on aurà d'enlinar tot çò que son drets umans, includits es des victimas e tanben es drets des presoèrs, a jo que me semble qu'ei hèr un saut".

Eth dirigent nacionalista basc soslinhèc tanben era transcendéncia que EH apuèsse era investidura de Juan José Ibarretxe pr'amor qu'ei ua causa qu'en d'auti tempsi "aguesti jamès non ac auessen admetut".

Aguestes declaracions non an queigut

bric ben laguens deth Govèrn e eth ministre d'Interior, Jaime Mayor Oreja, a acusat eth president deth Bizkai Buru Batzar de voler "acomplexar as pacífics e encoratjar as violents". Eth titular d'Interior a senhalat qu'era actitud d'Arzalluz pòt respòner ath sòn desir de renforir eth pacte d'Estella, mès a insistit en qu'ei ua "mala formula".

Era societat espanhòla, a hijut, a sabut abandonar eth complèxe deth terrorisme e ei dolent que i retorne. Ath delà, a considerat ua "trufandisa entath Parlament, entara patz e entath sentit comun" era designacion de 'Josu Ternera' coma membre dera Comission de Drets Umans.

Segontes eth, EH a prenut aguesta decision entà "ahiscar", e tamb era sage de "desbastir e umiliar, ofèner e cambiar es principis e es valors qu'an caracterisat ua societat pacifica".■

D'outes reaccions ath nomentament

Jaime Mayor Oreja (PP): Eth ministre d'Interior, Jaime Mayor Oreja, a dit qu'ei ua "trufanderia" era designacion der etarra José Antonio Urrutikoetxea, 'Josu Ternera', coma membre dera Comission de Drets Umans deth Parlament Basc, e a soslinhat qu'ei uns menspreu entad aguesta institucion. Mayor Oreja a afirmat que "ac hèn, de bèra manèra, entà vencé-mos a toti, pr'amor que toti mos sentem aué un shinhau vençudi, desorientadi e trufadi".

Kepa Gordejuela (EH): Eth parlamentari d'Euskal Herri-tarrok considèrè "vergonhós e lamentable er espectacle politic e mediatic" que s'a dat pera participacion deth membre d'ETA, Josu Ternera, ena Comission de Drets Umans deth Parlament Basc, pr'amor qu'enten qu'aguest presoèr ei "er exemple mès clar" d'aguesta comission. Dempús rebrembar que Josu Ternera ja complic condemna en França e que pòrte mès de dus ans coma pres preventiu "sense auer cap encausament dubèrt", eth parlamentari d'EH qualifiquèc aguest reclús de "víctima deth contenciós" basc.

Carlos Garaikoetxea (EA), president d'Eusko Alkartasuna, a considerat qu'era designacion deth presoèr d'ETA, José Antonio Urrutikoetxea, 'Josu Ternera', coma membre dera Comission de Drets Umans deth Parlament Basc, ei part deth procès de patz entamenat en Euskadi, encara qu'ex-

pressèc era sua comprenença entàs reaccions d'indignacion.

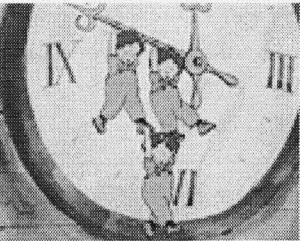
Xabier Askasibar, portaveu de Gèst pera Patz, a manifestat que "non mos agradari pas hèr polemica" sus era designacion de 'Josu Ternera' coma representant d'EH ena Comission de Drets Umans deth Parlament Basc, e soslinhèc que "eth sistèma democratic ei generós e ac permet". Aguesta associacion a convocat ua manifestacion entath dissabte en Bilbao entà reivindicar era memòria des victimas deth terrorisme.

Gestores proAmnistia a qualificat de "endonviada" era eleccion de 'Josu Ternera', coma representaire d'EH ena Comission de Drets Umans deth Parlament Basc. En un comunicat, era organizacion deth MLNV affirme qu'era preséncia de Josu Ternera "serà un element de grana ajuda entà ua comission, eth principau objectiu dera quau ei garantir eth respècte as drets umans des sòns conciutadans". Atau madeish, assolide qu'era participacion der antic dirigent d'ETA ena comission ajudarà "a resòler es vulneracions des drets umans aqui a on se produïssen e a descurbir publicament es que trafiquen tamb es drets umans des ciutadans en voler arténher objectius politics partidistes e estranhs ad aguesta tèrra".■

ES TRES BESSOES PARLEN ARANÉS

Aué dissabte tàs 18.00 ores en cine de Vielha, eth sindic d'Aran Sr. Carlos Barrera e eth director generau de Promocion Culturau dera Generalitat de Catalonha, Sr. Vicenç Villatoro, presentaràn eth vidèu en aranès *Era princessa e eth cede* dera sèrie de diboishi animats *Es tres Bessoes*.

Aguesta produccion a estat possibla gràcies ara collaboracion deth Conselh Generau e ara Generalitat de Catalonha, qu'an amassat es sòns esfòrci entà aufrir, per prumèr viatge, ara mainadèra d'Aran es diboishi en aranés. Eth vidèu, qu'a ua durada de 30 minutes, se distribuirà peth prètz de 1.500 pessetes.

Siguec en an 1983 quan Roser Capdevila creèc aguesti personatges basadi enes sues pròpies hilhes. Es tres bessoes, Anna, Terès e Elena compartissen aventures damb era Broisha Engüejada, un personatge magic que trape enes tres mainades eth

sòn divertiment. En cada capítol es tres Bessoes hèn bèri disbarats, e era Broisha Engüejada les castigue en tot manà-les entar interior d'un conde tradicionau. S'artenhen qu'eth conde acabe com a d'acabar, era Broisha les tornarà entà casa, senon demoraràn entà tostemps laguens deth conde. Ei ben clar que tostemps guanhen es tres Bessoes.

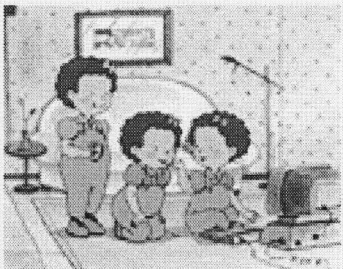
Ua produccion hèta en Barcelona entà 129 païsi

Era sèrie de Television ei ua coproduccion dera productora Cromosoma e Television de Catalonha. S'inicièc er an 1994 e i trabalhen ues 200 personas. Es Tres Bessoes parlen 24 lengües e se pòden veir en 129 païsi.

Era creadora des Tres Bessoes

Roser Capdevila neishèc en Barcelona. Estudièc Bères Arts ena escola Massana. Ditz que n'a après fòrça dera mai-

nadèra, a qui dediquèc uns ans dera sua vida en tot dà-les classe e ensenhà-les diboish coma forma d'expression e comunicacion. Er an 1980 deishèc aguestes activitats e se dediquèc a escriuer e illustrar libres, preferiblaments infantius. A obtengut diversis prèmis e ua plan divulgacion internacionau. Es sòns libres se pòden trapar enes melhors librerias deth mon, e era sua òbra a estat revirada deth catalan a totes es lengües majoritàries. A estat nomentada coma representant der Estat Espanhòu ath Prèmi Internacionau Andersen 1998 d'illustracion.■

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirineus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
locau num.5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail vivenciaaranesa@ctv.es

Editor e director : Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Pilar Barés e Xavier Gutierrez.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI a Vielha

Tirada: 1000 exemplars.